

концепты. В конечном итоге, мы приходим к тому, что описание одного отдельного взятого концепта не представляется возможным, т. к. все они существуют в тесной взаимосвязи. В данном произведении концепт НЕИМАТ наиболее полно описывается при помощи таких концептов, как ПРИРОДА и ВЕЩЬ.

Интересной, на наш взгляд, является и его валоративная составляющая. Автор помнит о воинственной истории своей Родины, но любит ее при этом ее красотой, он представляет нам ее нелицеприятную сторону с барами, пьянками, наркотиками, и в то же время, не может надыхаться ее воздухом. Родина – это то, что дано человеку вне зависимости от его желания. И человек любит ее уже только потому, что она – его Родина.

Следовательно, концепт НЕИМАТ в произведении Кристиана Крахта представляется нам чем-то вечным, способным вызывать в человеческой душе только добрые и теплые чувства. Кроме того, в „Faserland“ Кристиана Крахта мы действительно видим такую Германию, которую не принято показывать посторонним, мы наблюдаем за той жизнью страны, которую не принято выставлять напоказ, но это, однако, не уменьшает нашей любви и к этой стране, а делает ее еще более интересной и привлекательной. Данная разведка, однако, не исчерпывает всего многообразия характеристик, присущих концепту Родина. **Перспективными**, на наш взгляд, были бы также исследования, посвященные изучению данного концепта на основе текстов других немецкоязычных авторов.

Литература

- Булатова Т.А. Концептуализация знания в искусствоведческом дискурсе / Т.А. Булатова // Вестник Московского ун-та. – Сер. 9. – Филология. – 1999. – № 4. – С. 34-49. Воркачев С.Г. Лингвоконцептология и межкультурная коммуникация: истоки и цели / С.Г. Воркачев // Филологические науки. – 2005. – № 4. – С.76-83. Воркачев С.Г. Слово «Родина»: значимостная составляющая лингвоконцепта. // Язык, коммуникация и социальная среда. – Вып. 4.– Воронеж: ВГУ, 2006. – С. 10-14. Игнатова Е.М. Место концепта РОДИНА среди культурных концептов / Е.М. Игнатова // Языковое бытие человека и этноса: психолингвистический и когнитивный аспекты. – Вып. 14. – М.: ИНИОН РАН; МГЛУ, 2008/а. – С. 96-102. Игнатова Е.М. Концепт «Родина» в идеологическом дискурсе (на материале немецкой политической пропаганды 20–40-х гг. XX в.): автореф. дис. канд. филол. наук: спец. 10.02.19. / Игнатова Е.М. – Москва, 2008/б. – 19 с. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика. – Минск: Тетра Системс, 2004. – 256 с. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов; под общ. ред. проф. Л.И. Скворцова. – 24-е изд., испр. – Москва: ООО «Издательский дом «ОНИКС 21 век»: ООО «Издательство «Мир и Образование», 2004. – 1200 с. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с. Свицова А.А. Лингвокультурная доминанта «дом – родина – чужбина» в русских и английских пословицах / А.А. Свицова // Сб. научн. работ. – Тверь: Тгрск. гос. ун-тет, 2004. – Вып. 3. – С. 112-117. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты и метакоцепты. – Волгоград: Перемена, 2004/а. – 340 с. Слышкин Г.Г. Лингвокультурный концепт как системное образование / Г.Г. Слышкин // Вестник ВГУ. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004/б. – № 1. – С. 29-34. Duden: Deutsches Universalwörterbuch / Hrsg. von der Dudenredaktion. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 2003. – 1892 S. Kracht, Christian. Faserland. [Электронный ресурс] / Kracht, Christian. Faserland. – Köln: Verlag Kiepenheuer und Witsch, 1995. – Режим доступа: www.twirpx.com/file/436589/. Wahrig G. Wahrig Deutsches Wörterbuch / Neu hrsg. von R. Wahrig-Burfeind. – Gütersloh, München: Bertelsmann, 2000. – 1451 S.

УДК 81'16:141.112

ЛЕМИШ Н. Є.

(Київський національний лінгвістичний університет)

ПАРАЛЛЕЛИЗМ КОНЦЕПТІВ ДОПУСТОВОСТІ ТА ПРИЧИННОСТІ

У статті розглядаються концепти допустовості та причинності на предмет їх паралелізму, тобто виявлення їх спільності характерних рис. Припускається, що причинні (каузальні) і допустові відношення та їх лінгвальні засоби є концептуально пов'язаними. Обґрунтування такої гіпотези здійснюється із застосуванням теорії ментальних просторів з урахуванням окремих епістемічних позицій щодо пропозиції.

Ключові слова: паралелізм, концепт, допустовість, причинність, ментальний простір, епістемічна позиція.

Леміш Н. Є. Параллелизм концептов уступительности и причинности: В статье рассматриваются концепты уступительности и причинности на предмет их параллелизма, т.е. выявления их общих особенностей. Допускается, что причинные (каузальные) и уступительные отношения, а также их лингвальные средства концептуально связаны между собой. Обоснование такой гипотезы осуществляется с использованием теории ментальных пространств, с учётом отдельных эпистемических позиций относительно пропозиции.

Ключевые слова: параллелизм, концепт, уступительность, причинность, ментальное пространство, эпистемическая позиция.

Lemish N. Y. Concessivity and Causality Concept Parallelism. This article deals with the concessivity and causality concept parallelism, that is their common peculiarities detection. It is assumed that causal and concessive relations as well as their lingual means are conceptually connected. Such a hypothesis is reasoned with mental space theory and certain epistemic positions in relation to proposition.

Key words: parallelism, concept, concessivity, causality, mental space, epistemic position.

Уявлення про семантичну та формальну близькість відношень обумовленості (причинні, умовні, цільові, допустові та наслідкові) репрезентується в системних граматичних описах різних мов: германських, романських, слов'янських тощо. Ототожнюючи обумовленість з каузальністю, ми виділяємо каузальний комплекс з такими мікроструктурами: причина-наслідок, підстава-висновок, умова-наслідок, допуст-наслідок, засіб-мета. Проте не всі лінгвісти згодні з таким підходом (С. Ж. Тажибаєва, Е.-О. Хааг, С. А. Шувалова, ін.), хоча вже у ХІХ ст. (І.І. Давидов) до загальної рубрики причинних підрядних частин зараховували причинні, умовні, допустові і цільові речення.

У мовознавстві неодноразово робилися спроби виявити загальне значення причини, її релевантну ознаку, а також місце причини в системі відношень обумовленості. В. Б. Євтюхін зазначає, що існує два підходи до визначення статусу причинних відношень: як рядовий компонент системи (академічні граматики різних мов, Н. Д. Арутюнова, В. А. Белошапкова, Т. В. Булигіна, О. Д. Шмельов, т.д.); як семантична домінанта (В. Б. Євтюхін, О. П. Комаров, М. В. Ляпон, Т. А. Яценко, ін.). Кожне із відношень обумовленості можна охарактеризувати спеціальною семантичною ознакою, за виключенням причини: для умови це – гіпотетичність, для допусту (уступки / поступки) – різнознаковість, суперечливість, для наслідку – результативність [Євтюхін 1997, с. 64]. Специфікою причини є відсутність в підрядній частині причинних речень гіпотетичності, тобто її зміст (підрядної частини) представлено як реальний факт, ситуацію, яка відповідає дійсності, а, отже, причина характеризується фактуальністю.

В лінгвістичній літературі відношення причини, умови, цілі, допусту та наслідку зазвичай розглядаються окремо (В. А. Белошапкова, Н. С. Валгіна, Т. А. Колосова, ін.), однак наявність в мовах засобів вираження не тільки кожного з цих відношень, але й синкретичних значень говорить на користь комплексних досліджень. Наприклад, О.П. Комаров [Комаров 1970, с. 23, 33] зазначає, що в німецькій мові система причинних засобів включає маркери цільових, допустових і умовних відношень, які формують каузальний комплекс. Особливу увагу привертає допустовість (уступка) як найбільш суперечлива категорія, яку називають *нереалізованою зумовленістю, потенційною каузальністю, нездійсненою каузальністю* [Ляпон 1986, с. 140-158]. Вивченню семантики причинності та допустовості присвячено чимало наукових робіт (як зазначено вище), проте паралелізм їх концептів ще не досліджувався, принаймні, в слов'янських мовах. **Актуальність** нашого доробку зумовлена ще й тим, що розмаїття відношень, які передаються мікроструктурами каузального комплексу, свідчить про фундаментальність і високу значимість каузальності. Без цієї мегакатегорії картування носіями мов навколишньої дійсності неможливе, а отже й дослідження концептів причинності та допустовості, що складає **об'єкт** нашої статті, є перспективним. **Предметом** вивчення виступає саме паралелізм вищезазначених концептів. **Мета** статті полягає у підтвердженні концептуального зв'язку між причинними, допустовими відношеннями та їх лінгвальними засобами, що зумовлює висунення та вирішення таких **завдань**: виявити спільні характеристики аналізованих концептів; застосувати теорію ментальних просторів для обґрунтування виявлення паралелізму зазначених одиниць.

Паралелізм концептів допустовості та причинності нами тлумачиться як можливість розглядати їх спільні характерні риси із застосуванням аналогічного підходу. Під *концептом* ми розуміємо складну структуру, що складається із ядра та периферії. Основним інтеграційним моментом великої кількості трактувань цього терміну є факт визнання за ним статусу ментального утворення (Н. Д. Арутюнова, А. Вежбицька, О. С. Кубрякова, Ю. С. Степанов, ін.). Отже, *концепт* – це репрезентації певного фрагменту дійсності або уявленого світу у свідомості, що формуються через їх спроможність співвідноситися одна з одною на основі суміжності їх властивостей і характеристик [Пахомова 2009, с. 8]. Сукупність концептів, пов'язаних між собою, формує концептосферу (сам концепт корелює із категоризацією як її результат). У нашому випадку концепти допустовості та причинності утворюють концептосферу каузальності як загального зв'язку всіх подій. Концепт причинності належить до базових концептів (Дж. Лакофф, Ю. С. Степанов) і виступає багаторівневим утворенням, що складається безпосередньо з причини як ядра концепту та периферійних елементів: наслідку, умови й мети. Концепт допустовості теж базується на *зонному* принципі – ядровій, приядровій і периферійній зонах (для мікрополя допустовості, за О. А. Лимаренко), або ядерній, приядерній, периферійній та крайній периферійній (для функціонально-семантичної категорії, за Т. П. Ткачуком).

У семантичному плані допустовість в якомусь сенсі виступає "негативним двійником" (*a negative counterpart* – A. Verhagen) причинності, тому ми вважаємо за доцільне розглядати концепти допустовості та причинності у паралелізмі [Verhagen 2000, p. 361]. Щоб запобігти ризику внутрішньої суперечливості та інших концептуальних проблем, необхідно витлумачувати відношення з частково (не повністю) подібних точок зору або ментальних просторів. Ментальні простори використовуються для моделювання механізмів мовного розуміння [Fausonnier 1998]. На думку Ж. Фоконьє, відповідно до лінгвального вираження здійснюється якесь ментальне конструювання ситуацій (реальних, уявних, гіпотетичних), що організується за допомогою ментальних просторів, які формально визначаються як упорядковані множини з елементами та відношеннями між ними. Такі моделі є відкритими для поповнення їх новими елементами та відношеннями., і їх застосування полегшує роз'яснення концептуальних питань [Скребцова 2002].

М. О. Пахомова підкреслює значимість причинності для категоризації та концептуалізації як класифікаційних ментальних процесів [Пахомова 2009, с. 6]. До того ж акцент робиться на акумулятивній функції мовних засобів, які матеріалізують концепт причинності, а також їх спроможності передавати зміст елементів позамовної дійсності у різних структурах (пропозиціях тощо). Засоби, які репрезентують концепт причинності в мові, традиційно розділяють на спеціалізовані (формальні / експліцитні) та неспеціалізовані (логічні / імпліцитні). Вони присутні як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях різних мов. Щодо допустовості, то вона, як правило, на поверхневому рівні виражається через спеціалізовані засоби, оскільки відношення між допустовістю і наслідком є антилогічними (суперечить очікуваному результату).

У 19-му ст. допустові відношення в лінгвістичній літературі визначаються як протилежні причинним (М. І. Греч, І. І. Давидов), як *зворотна* причина (Ф. І. Буслаєв), у 20-му – як *нездійснена каузальність і наслідок* (М. В. Ляпон), як логічна суперечливість між підставою і наслідком, що з нього витікає, або як вираження недостатньої, знехтуваної підстави (Грамматика 1954), як *зворотна обумовленість* (Грамматика 1970), як суміщення відношень зворотної обумовленості та протиставного значення (Грамматика 1980).

Н. С. Черникова, аналізуючи основні закономірності змістової організації складнопідрядних допустових речень в англійській мові та розглядаючи специфіку семантичної структури концесивних конструкцій, виокремлює своєрідність допустових відношень, оскільки вони якби суміщають два типи: підставу-наслідок і відношення протиставлення. Отже, з одного боку, допустові речення зближуються з причинним та умовними, а з іншого, – з реченнями з протиставним значенням, тобто їх семантика є ускладненою [Черникова 2004, с. 166], тобто вони частково поєднують характеристики як каузальності, так і контрадикторності. Таким чином, допустові конструкції описуються як семантико-синтаксичні одиниці, одна частина яких включає умову або причину, а інша – результат, протилежний очікуваному логічному наслідку. Сутність допустових відношень полягає в порушенні звичайних зв'язків (наявність наслідку, що суперечить очікуваному).

Вслід за Т. Г. Печонкіною Н. С. Черникова виділяє в допустових реченнях три семантичні частини: з однієї умови / причини витікають два наслідки (очікуваний та неочікуваний), при цьому очікуваний логічний наслідок (третій компонент) не експлікується – семантично тричастинна думка *конденсується* у двочастинній структурі [Печонкіна 1971, с.150; Черникова 2004, с. 168]. У результаті зсуву між одиницями плану вираження та плану змісту спостерігається асиметрія мовних знаків. Трикомпонентне речення, побудоване за моделлю: якщо А, то В, проте С, де В суперечить С, а між А і В наявні умовно-причинно-наслідкові відношення, виступає саме семантично адекватним варіантом допустового речення. Семантична еліптичність допустових побудов реконструюється за допомогою логіки.

М. В. Ляпон зауважує, що схемі допустових відношень властивий парадоксальний характер, оскільки вона будується на зіткненні апріорної та актуальної істин [Ляпон 1986, с.137]. Характерність зіткнення двох версій – апріорної та актуальної для допустової семантики підкреслює і Т. П. Ткачук [Ткачук 2009, с. 5]. Апріорне твердження виражає умовно-наслідкову залежність (з можливим, прогнозованим або ж звичним наслідком), тоді як актуальне – обмеження, заперечення, спростування чи пересилення цієї залежності.

На думку О. П. Комарова [Комаров 1970, с. 27], у допустовій ситуації відбувається *подвійна перевірка причинності*, де існують причинні відношення двох порядків ($A \rightarrow B$, $C \rightarrow D$), при цьому вираження отримують причина першого порядку А і наслідок другого порядку D, а компоненти С і В присутні в імплікованому вигляді. В. Б. Євтюхін, в свою чергу, акцентує, що для речень обумовленості характерною є наявність деякої опосередкованої ситуації або навіть ситуацій, завдяки котрим дві ситуації виявляються інтегрованими у межах однієї структури. Як зазначає О. П. Комаров, безпосереднього причинного зв'язка між А і D немає, але допустові А і D можливі лише за наявності причинних відношень першого та другого порядків. Таким чином, причинний зв'язок є основою допустового [Комаров 1970, с. 28]. Тих самих висновків доходить Р. М. Теремова [Теремова 1985, с. 4] – вона представила чотиричастинну конфігурацію допустової ситуації з компонентом *переважаюча причина*. Таке трактування нам здається переконуючим (див. ілюстрації).

Включаючи допустові конструкції у контрадикторні речення, останні О. А. Лимаренко визначає як синкретичні одиниці подвійної орієнтації, зміст яких складається з причинних і умовних синтаксем (що дозволяє позиціонувати їх у царині зумовленості [Лимаренко 2012, с.74]). Якщо каузальність стверджує перманентність причинно-наслідкових ланцюгів, то контрадикторність фіксує неочікуваний хід подій з неочікуваним наслідком. Дослідниця представляє контрадикторні речення двома причинами (передумова або відкинута причина та реальний мотив) та двома наслідками (очікуваний й неочікуваний фактичний), але зазначає, що експлікованими виступають тільки дві мікроситуації – передумова та фактичний наслідок. Отже, каркас контрадикторності – це невідповідність очікуваного і реального, а очікуваний наслідок знаходиться в умовній пресупозиції (можна встановити за допомогою логічних операцій) і реальний мотив є імплікованим (епістемічна лакуна, оскільки мовець або не знає або не розуміє його) [Лимаренко 2012, с. 75-76]. Так, макроситуація контрадикторності є унікальною в тому сенсі, що на рівні поверхневої маніфестації має місце логічний еліпсис, де дві ситуації з чотирьох не експлікуються, як зазначалося вище (О. П. Комаров). Допустові контрадикторні конструкції, за О. А. Лимаренко, "спеціалізуються на акцентуації нереалізованої причини, яка не стала підставою для нормативно очікуваного наслідку, а протиставні контрадикторні конструкції – на акцентуації несподіваного наслідку, що мав би настати в результаті дії якоїсь причини" [Лимаренко 2012, с. 76].

Найбільш розгорнуто семантика допустовості та причинності реалізується на рівні складнопідрядного речення (або приєднувальної / парцельованої конструкції) з експліцитним лексико-синтаксичним маркером. Проілюструємо причинно-наслідкові та допустово-наслідкові відношення, що виражаються за допомогою підрядних сполучників причини і допусту на матеріалі англійської, іспанської, української та російської мов (ілюстрації, наведені далі, вилучено з http://royallib.ru/author/braun_den.html): (англ.) *Why are you telling me all this? – Because, Mr. Langdon, I believe you are innocent* (Brown D. The Da Vinci Code / Dan Brown. – P. 58-59). (ісп.) *¿Por que me esta contando todo esto? – Porque creo que es inocente, señor Langdon* (Brown D. El Codigo da Vinci / Dan Brown. – P. 58). (укр.) *Чому ви мені все це розповідаєте? – Бо я, мес'є Ленгдон, вірю, що ви невинні* (Браун Д. Код да Вінчі / Ден Браун. – С. 46). (рос.) *Но почему вы говорите мне всё это? – Потому, мистер Лэнгдон, что я верю в вашу невиновность* (Браун Д. Код да Винчи / Дэн Браун. – С. 61). З ілюстрацій зрозуміло, що є дві ситуації, які поєднуються в одну макроситуацію з використанням оператора причинно-наслідкового зв'язку – підрядного сполучника. Обидві ситуації в кожній мові є фактами, хоча віра й має індивідуальне, суб'єктивне наповнення (характерна для епістемічної позиції).

(англ.) *Although Escrava had died in 1975, his wisdom lived on, his words still whispered by thousands of faithful servants around the globe ...* (Brown D. The Da Vinci Code / Dan Brown. – P.12). (ісп.) *Aunque (Escriva) habia muerto en 1975, su saber le habia sobrevivido, y sus palabras aun las pronunciaban entre susurros miles de siervos devotos en todo el mundo ...* (Brown D. El Codigo da Vinci / Dan Brown. – P. 11). (укр.) *Ескрива помер 1975 року, та мудрість його жила й досі, тисячі вірних учнів в усьому світі пошепки повторювали його слова, ...* (Браун Д. Код да Вінчі / Ден Браун. – С. 8). (рос.) *Хотя сам Эскрива умер в 1975 году, дело его продолжало жить, мудрые его слова продолжали шептать тысячи преданных слуг по всему земному шару, ...* (Браун Д. Код да Винчи / Дэн Браун. – С. 12).

У вищеподаних прикладах тільки в українській мові підрядний сполучник (за допомогою якого передаються допустові відношення) відсутній, оскільки вся ситуація змінена на протиставну (наявний сурядний протиставний сполучник), яка, на думку перекладача, більш вдало відображає зміст повідомлення – акцентує наслідок (а не допуст). Проте для нашого аналізу важливим виступає наявність двох експліцитних ситуацій у кожній мові, обидві знов таки є фактами, але на відміну від логічності відношень причина-наслідок відношення допуст-наслідок не є логічними, як вже зазначалося.

Зауважимо, що відображення інваріанта ситуації в реченні називають глибинною або пропозиційною структурою [Пахомова 2009, с. 8-9], яка може як віддзеркалювати реальний стан речей, так і умови, яким повинен відповідати мовець (J. Lyons). Розуміння пропозиції як умов, яким повинен відповідати мовець, корелює з терміном судження, отже, може розглядатися окремо від реального просторово-часового континуума. Існування декількох пропозицій в одному реченні є результатом інтеграції процесів поєднання і розчленування екстралінгвістичних ситуацій у свідомості. Дві ситуації об'єднуються мисленням в одну каузальну залежність через відповідний оператор (сурядний / підрядний сполучник). Таким чином, дві пропозиції виступають семантичними моделями певних ситуацій, а сполучник відображає результати логічних ходів (розумових операцій). М. О. Пахомова розрізняє ситуаційні пропозиції (концептуальні кореляти причини та наслідку) і логічну пропозицію – оператор зв'язку між ними.

Концептуальний зв'язок між допустовими, причинними відношеннями та їх лінгвальними засобами можна пояснити через паралелізм інтерпретацій. Пропонуємо розглянути дві пари речень: (укр.) *Друг є менш цінним, оскільки він має негативні риси* (через свої негативні риси). (англ.) *The friend is less valuable because he / she has some negative features.* (укр.) *Друг не є менш цінним, хоча він і має негативні риси.* (англ.) *The friend is no less valuable, although he / she has some negative features.* Складнопідрядне речення з причинним сполучником у першій парі можна прочитати як парафраз речення з допустовим сполучником у другій, при цьому заперечення охоплює ширшу можливість і включає каузальну клаузу. Отже, між допустовістю, каузальністю та запереченням встановлюється певний зв'язок, що й висуває критерій адекватності для теорій допустовості. Однією з проблем виступає асиметрія відношень [Koenig 1991, p. 362]: заперечення каузальності може призвести до допустового інтерпретування, проте заперечення допустовості (широке) не припускає каузального трактування. У цілому, логічним здається висновок, що допустовість не можна сприймати як заперечну каузальність в будь-якому простому смислі. Проте насправді між каузальністю та допустовістю (у більш загальному формулюванні, контрадикторності) є зв'язок ще одного типу, за яким їх можна розглядати паралельно в різних концептуальних доменах (сферах) [Sweetser 1990, p. 362]. В цій теорії виникає та ж проблема, що й в попередній – паралелізм не є абсолютним. А. Верхаген пропонує альтернативний аналіз відношень між причинністю (каузальністю) та допустовістю. Причина-наслідок входить до каузальності, яка також включає підставу-висновок (пояснюється через аргументацію), а допуст-наслідок разом з протиставленням є мікрополями контрадикторності, яка завжди передбачає конструювання відношень обґрунтування, що містить відношення між аргументами та висновками і ніколи чітко не обмежується відношення реального світу [Verhagen 2000, p. 365].

Що ми маємо в такому разі: каузальне відношення, з одного боку, закріплюється між фактами (змістовий домен / контентна сфера), а, з іншого, – в мозку людини, яка здійснює концептуалізацію, тобто одна пропозиція є епістемічно спричиненою аргументом на основі певного знання. Постулювання системної концептуальної відмінності між контентною та епістемічною областями для застосування коннекторів (сполучників причини та допусту у межах цієї статті), забезпечує комплексний розгляд такого феномену, і таким чином володіє певною пояснювальною силою. Розуміння допустовості включає створювання другого простору, спроектованого фактичним ментальним простором мовця, тобто вживаючи, наприклад, допустовий сполучник *although*, мовець інструктує слухача побудувати подібні, але окремі ментальні простори, де допустова частина є правдивою. В одному просторі (спроектованому із власного ментального простору мовця) каузальний висновок є дійсним, а в іншому – ні, оскільки він заперечується. Таким чином виявляється найважливіша ознака

концепту допустовості: хтось визнає, що за подібних обставин мозок, аналогічний нашому, доходить дійсного каузального висновку, хоча насправді такий висновок не є правдивим. Допустовість якісно відрізняється від концептуалізації причинності як такої, оскільки остання не потребує конструювання більше одного ментального простору. Проте паралелізм між епістемічною каузальністю та епістемічною допустовістю заключається в тому, що обидві звертаються до ментального простору з аргументацією, який проектує ще один ментальний простір. Відмінність полягає в тому, що у випадку з допустовістю ця низка представлена фоном простору концептуалізуючої особи, а не самим простором.

Висновки: Таким чином, відмінність і схожість допустових і каузальних речень можна пояснювати через включені простори. Підхід із застосуванням ментальних просторів забезпечує засобом пояснення множинних рівнів інтерпретації. За **перспективу** вважаємо розширення кола матеріальної бази дослідження й інтегративний аналіз всіх концептів, що входять до каузального комплексу.

Література

- Браун Д. Код да Винчи / Дэн Браун [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://royallib.ru/author/braun_den.html
- Евтюхин В. Б. Категория обусловленности в современном русском языке и вопросы теории синтаксических категорий / В.Б. Евтюхин. – СПб, 1997. – 198 с. Комаров А. П. О лингвистическом статусе каузальной связи (к вопросу о системности средств выражения причинно-следственных отношений в современном немецком языке) / А. П. Комаров. – Алма-Ата, 1970. – 224 с.
- Лимаренко О. А. Градація каузальних відношень у функціонально-семантичному полі контрадикторності / О. А. Лимаренко // Записки з романо-германської філології. – 2012. – Вип. 28. – С. 74-80.
- Ляпон М. В. Смысловая структура сложного предложения и текст: К типологии внутритекстовых отношений / М. В. Ляпон. – М.: Наука, 1986. – 200 с.
- Пахомова М. А. Структурно-семантический анализ причинно-следственных отношений в тексте (на материале английского языка): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 "германские языки" / М. А. Пахомова. – Самара, 2009. – 24 с.
- Печёнкина Т. Г. К вопросу о семантике уступительных конструкций / Т. Г. Печёнкина // Слово и предложение. – Тамбов, 1971. – С.149-151.
- Скребцова Т. Языковые бленды в теории концептуальной интеграции Ж. Фоконье и М. Тернера / Т. Скребцова // *Respectus Philologicus*. – 2002. – № 2 (7) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://filologija.vukhf.lt/2-7/skrebcova.htm>
- Теремова Р. М. Опыт функционального описания причинных конструкций: Учеб. пособие к спецкурсу / Р. М. Теремова. – Л.: ЛГПИ, 1985. – 70 с.
- Ткачук Т. П. Функціонально-семантична категорія допустовості в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "українська мова" / Т. П. Ткачук. – Київ, 2009. – 20 с.
- Черникова Н. С. Уступительные конструкции: отклонение от стандарта? (на материале английского языка) / Н. С. Черникова // Язык, коммуникация и социальная среда. – Воронеж: ВГУ, 2004. – Вып. 3. – С. 163-169.
- Fauconnier G. Mental spaces, language modalities, and conceptual integration / Gilles Fauconnier // *The New Psychology of Language. Cognitive and Functional Approaches to Language Structure*. – London / Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Ass., 1998.
- Koenig E. Concessive relations as the dual of causal relations / E. Koenig // *Semantic Universals and Universal Semantics*. – Dordrecht: Foris, 1991. – P. 190-209.
- Sweetser E. E. From Etymology to Pragmatics. Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure / Eve. E. Sweetser. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 192 p.
- Verhagen A. Concession implies causality, though in some other space / A. Verhagen // *Cause, condition, concession, contrast. Cognitive and Discourse Perspectives*. – New York: Mouton de Gruyter, 2000. – P. 361-380.

УДК: 811. 112.2 '272: 821.112.2 – 34

МАМЕДОВА А. И.

(Запорожский национальный университет)

КОНЦЕПТ *LEBEN* В ТЕКСТАХ АНАЛИТИЧЕСКИХ ЗАГАДОК-ИСТОРИЙ

В статье рассматривается концепт *Leben* в текстах аналитических загадок-историй, а также возможность его выражения посредством концептов: отношения, свободное время, пространство, вещь.

Ключевые слова: концепт, аналитическая загадка-история.

Мамедова А.И. Концепт *Leben* у текстах аналітичних загадок-історій. У статті розглядається концепт *Leben* у текстах аналітичних загадок-історій, а також можливість його вираження через концепти відношення, вільний час, простір, річ.

Ключові слова: концепт, аналітична загадка-історія.

Mamedova A.I. Concept *Leben* in texts of analytical riddles-histories. The article focuses on concept *Leben* in the texts of analytical riddles-histories and the possibility of its expression means of concepts: relations, free time, space and thing.

Key words: concept, the analytical riddle-history.

В современном мире человеку и его жизнедеятельности уделяется все больше внимания. Антропоцентризм в лингвистике берет свое начало уже на рубеже XX-XXI веков. Особый интерес современных разведок вызывает взаимодействие языка и речи. Изучение языковых явлений, на данном этапе развития лингвистики, не возможно без изучения, как адресанта, так и адресата речи, а также без учета той или иной ситуации, в которой было произведено произведение. Следует также отметить, что любое произведение – это, во многом, воспроизведение и последующая передача нюансов, оттенков, определенных фактов, которые